

Др Драгана Б. Денковић,
проф. Правног факултета

SERVICE PUBLIC ET LIBERTÉS. *Mélanges offert au Professeur Robert-Edouard Charlier.* Editions de l'Université et de l'enseignement moderne, Париз, 1981, 895 стр.

После професора A. d Lobadera, A. Matjoa, Ž. Riveroa i Ž. Vedela са Универзитета Париз II отишао је по сили закона у пензију проф. Р. Шарлие. Професор Шарлие, истакнути француски теоретичар јавног права, био је прво професор у Тулузу и Алжиру. За време окупације 1940. био је удаљен са Универзитета. Касније професор у Aix-en-Provence а од 1955. професор је Париског правног факултета и на крају професор Универзитета Париз II

У уводној речи приређивачи овог зборника истичу да је проф. Шарлие схватао да позив универзитетског наставника има одређену улогу и да је стога Влада Вишија њега и уклонила са Универзитета. Приређивачи зборника посебно истичу да проф Шарлие никад није сматрао да је његова улога наставника ограничена само на дескрипцију постојећих правних институција, нити само на продубљеној анализи позитивног права. За њега, право није само регулатор друштвених односа, оно је углавном, или би морало бити, инструмент побољшања тих односа и услов прогреса друштва. Приређивачи Зборника указују да, за проф. Шарлиеа, држава може бити само служба, и да би јавне власти морале обезбедити остварење „виших заједничких циљева” у чијем утврђивању грађани морају бити укључени и који им у потпуности обезбеђују њихову индивидуалну и друштвену егзистенцију. Стога су приређивачи зборника, по жељи проф. Шарлиеа и посветили овај зборник јавној служби и слободи јер су то два битна појма односно проблема којима је прожето животно дело проф. Шарлиеа.

У предговору овог зборника проф. Шарлие поред осталог истиче „фактичка доминација почиње да постаје држава тек кад престаје да буде само власт: кад онај који потчињава или кажњава тиме уједно обезбеђује одређену службу, лечећи, заштићујући, уређујући друштво-

ну средину, да би завладао почетак реда и сигурности уместо ганстерског природног стања рата. Највиша служба, јавна служба, управа, начелно није само послушност старешинама, владама који у ствари постоје да помогну службеним лицима, дајући им оријентацију за рад и обезбеђујући координацију рада. Наставник, лекар, нису ту првенствено да извршавају одлуке које долазе од виших наредбодаваца, они су ту да васпитавају и лече, одлуке се доносе само да би им помогле и да на тај начин заједно учествују у остварењу заједничких виших циљева. Само је у тим условима држава инструмент функције моћи као јавне власти јер потиче од друштва и од његовог права, и тако је вера у њену улогу основни елемент њене моћи, и стога она није тада само прихватљива, него потребна, јер за службу више вреди да држава ефикасно делује него њена јавна немоћ — иако и тада остаје опасност да се поново врати у просту бруталност: мора се стога сваког тренутка од тога чувати, а такође постоји ризик и да „канцеризација”, „управне власти” доведе до немоћи” (стр. VII—VIII). Према проф. Шарлиеу „заједнички виши циљеви су садржани у обезбеђењу људској личности онога што она има више од осталих бића, у способности познавања, критичких оцена и стваралаштва, против сваког отуђења, сваке деградације, сваког потчињавања. Тако да слобода није само граница код које се мора заустављати јавна институција, она је разлог постојања и циљ делатности јавне службе, која јој је стварно неопходна за довођење у склад своје делатности и остварење њених овлашћења” (стр. VIII).

Проф. Шарлие још подвлачи да треба подсетити да у савременом друштву „јавна служба и власт која јој је потребна, постоје само да би ослободили човека и морају се вршити у слободи и са слободом, и да обрнуто слобода не може постојати уколико је стављена под власт и експлоатацију капиталиста нити уколико зависи од тржишта” (стр. VIII).

Проф. Шарлие истиче вредност овог зборника јер се у њему објављени чланци одликују по мноштву студија, са различитим тенденцијама, разноврсним формама и стилем рада, савесним анализама, брижљивим дескрипцијама одређене етапе еволуције, сигурношћу изложених решења. ... жару неких полемика (стр. IX). Даље посебно истиче да се код свих аутора овог зборника одражава „иста воља критичке лудности и солидног рада. Сви су били сагласни у одбацивању вербализма, узалудне игре духа, брзих тврђења, догми и готових идеја, а такође и амбициозних више спорних него нових конструкција, митова, свих митова, не постављајући питање постојања оних (митова) који су раније настали, него такође указујући и на опасност од нових који настају (стр. IX).

У овом зборнику чланака има укупно 51, од тога 23 расправља о појму јавне службе, 8 о одређеним јавним службама, 7 о појму слободе, а о појединим слободама 13 чланака. Поред предговора проф. Шарлиеа и уводне речи приређивача зборника, дата је биографија проф. Шарлиеа и библиографија његових радова.

У овом сажетом приказу немогуће је изложити све објављене чланке нити дати критичку оцену ових чланака које су написали веома истакнути правници Француске. Међутим, кога год интересује проблем јавних служби и слобода, чак и ако се не слаже са неким изложеним ставовима, овај зборник може бити драгоцен извор за упознавање савремених тенденција у развоју јавне службе и слобода у француском друштву. Посебно указујем да је у овом зборнику истакнути француски правник госпођа Céline Wiener објавила изванредно интересантан и актуелан чланак под насловом „Јавна служба или самоуправљање: од једног мита до другог?”.